

of material and spiritual culture within the rural architecture is the so-called "architecture made without an architect". It is characterized by a constant reference to the nature, with a logical resolution based on a common sense of solving technical problems; an aesthetic vision leaning towards the picturesque and asymmetrical; and the excess of ornament and colour.

The work of rural architecture, from houses to barns and to churches, all use fragile materials, such as wood, earth, straw, and reed. They are all served for sheltering and after used throughout the generations, are remade and restored. Born together among the people that made it, the rural architecture and traditional art have elements whose origin could be traced with the help of archaeological researches, to the Stone Age, Bronze Age and Iron Age, the time of the Dacians. The shape, the materials, and the techniques of construction of the houses are still kept today in some isolated regions and remind us of the Dacian houses that can be seen on the Traian Column in Rome.

ŽUPA / COUNTY BOTOȘANI

IPOTEȘT

Dom, v ktorom sa narodil jeden z najvýznamnejších rumunských básnikov Mihai Eminescu (1850-1889) je obydlím intelektuálnej rodiny. V roku 1924 bol zbúraný, ale v rokoch 1934 a 1977 nanovo postavený v pôvodnom štýle. V objekte, priestorovo roz-

delenom na tri miestnosti, je od roku 1950 zriadené múzeum. Nachádza sa tam nábytok z konca devätnásteho storočia, osobné veci, knihy a dokumenty, ktoré patrili Eminescuovi.

IPOTEȘT

The house, where the most important Romanian poet, Mihai Eminescu (1850-1889), was born is the house of an intellectual family. In 1924 it was destroyed but remade to its original construction in 1934 and again in 1977. The house is divided into three rooms where, in 1950 museum was opened, containing furniture from the late 19th Century, personal belongings, books and documents owned by Eminescu.

Zaujímavosti v okolí:

Drevený kostol (1800), kamenný kostol (1939), lesopark, horské jazero v Ipotești. Etnografické múzeum umiestnené v dome Manole Iorga z 18.st. Kamenný kostol z roku 1865 v Bucecea, Ağaftonský les a kláštor zo 16. storočia.

Informácie:

Župné kultúrne informačné centrum BOTOȘANI, ul. Unirii, č.10,
Tel., fax: +40/231/516925 Nadácia
Stefana Luchianiho BOTOȘANI, ul.
Victoriei č. 15, Tel: +40/724/768246,
E-mail: fundatialuchian@email.ro

Other Places of Interest:

Ipotești: The wooden church (1800), the stone church (1939). The forest park "The lake from the forest". Botoșani: The Ethnographical museum placed in the Manole Iorga house (18th century). The stone church from Bucecea (1865). The Ağafton monastery (16th Century), the Ağafton forest.

Information:

Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național

**BOTOȘANI, Unirii st., no. 10,
Tel., fax: +40/231/516925, "Stefan
Luchian" Foundation BOTOȘANI,
Victoriei st., no. 15,
Tel: +40/724/768246,
E-mail: fundatia@luchian@email.ro**

ŽUPA / COUNTY MARAMUREȘ

VALEA COSĂU

V Župe Maramureș v údolí Cosău sa dodnes využívajú tradičné prvky ľudovej architektúry premyselného charakteru, akými sú hydraulické zariadenia, využívané sed

liakmi, ku ktorým patria vírivky, vodné mlyny, pálenice, mláňačky na vodný pohon a vodné pily. Vírivky boli prvými technickými zariadeniami využívajúcimi vodný zdroj. Vírivky majú konický tvar. Sú zostrojené z úzkych dosák, spojených vrbovými vetvičkami alebo kovovými pásikmi. Umiestnené sú na rieke súbežne s tokom vody, neustále kontrolované a riadené pomocou tajchu. Ide o vodnú konickú nádrž, v ktorej sa prali veľké vlnené textilie.

VALEA COSĂU

In Maramureș, Cosău Valley, there are still in use some traditional elements from the rural architecture with an industrial character, which are the hydraulic installations of peas-

ant techniques such as whirlpools, water mills, traditional distilleries, threshing machines based on water power and water saws. The whirlpools were the first technical equipments that exploited the water energy. The whirlpools have a conical shape and are built from narrow planks and bound with willow twigs or metal threads. They are placed on a parallel drain with the normal course of the river, and controlled and directed permanently by a dam. It is in the wooden conical basin where large wool textiles are washed.

BUDEȘTI

Drevený trojpriestorový dom bol v 18. storočí bežný na území župy Maramureș. V 19. storočí najhodnotnejšou miestnosťou sa stala pôvodná komora, ktorá bola presunutá do zadnej časti domu. Interiér objektu bol prekrižený takzv. mešter-grindă /hlavným trámom/, ktorý prechádzal stredom celého interiéru a držal pokope celú konštrukciu atiky a strechy. Obytný dom v Budești pochádza zo začiatku 20. storočia. Má otvorený gánok, podopretý drevenými dekorovanými piliermi. Má jeden vstup a dve miestnosti. Stena pri vstupe zvyčajne nie je omietnutá, teda je možné vidieť drevo, podlaha je hlinená. Pri vchode sú veľké sudy s obilím, múkou, fazuľou a v zime s údeninami.

BUDEȘTI

The wooden house with three rooms was common all over in Maramureș in the 18th century. In the 19th century, the "best room" took the place of the store room, which was located in the back of the house. The interior of the house is crossed by a so called meșter-grindă, or "first beam", which crosses through the middle of the entire house and sustains the whole structure of the attic and roof. The house from Budești dates from the beginning of the 20th century, and is composed of a porch with decorated wooden pillars, one entrance and two rooms. The entrance walls usually have no plaster, the wood can still be seen, and the floor is covered with earth. Big barrels with cereals, flour, beans and, in the winter, the sausages are kept by the entrance.

SÂRBI

Drevené brány v Maramureși sú skutočnými umeleckými dielami ľudovej rumunskej architektúry a skutočným "preklenutím" rodinného priestoru. Pri výstavbe brán tieto boli rozdelené podľa počtu pilierov 2, 3, 4, 5, 6. Dubové drevené brány s piatimi piliermi v Sârbi sú protikladom troj-pilierovým bránam. Rozlišujú sa tvarom, harmóniou proporcií, konštrukčným prevedením a dekoráciou. Na bránach spolu s vyobrazením slnka a rodokmeňa musia byť dva antropomorfo-

logické údaje a to záznam o vlastníkovi a predkoch, ktorí ochraňujú rodinu.

SÂRBI

The wooden gates in Maramureș are true masterpieces of the rural Romanian architecture, a true "arch" of the family space. As the wooden gates are built, they are divided according to the number of pillars: 2, 3, 4, 5, 6. The oak wooden gate with five pillars from Sârbi village, is the counterpart of the gate with three pillars. It imposes itself by its shape, the harmony of the proportions, the construction and the decorations. There must be noted at the wooden gate, along with the solar and tree-of-life patterns, the two anthropomorphic figures, the "gate-keepers", the ancestors who protect the family.

Zaujímavosti v okolí Valea Cosau, Budești a Sârbi

Drevený kostol z roku 1643 v Budești - Josani, zapísaný do zoznamu UNESCO, drevené kostolíky v Budești - Susani (1760), Sârbi - Josani (1665), Sârbi - Susani (1667), Călinești - Susani (1758), Călinești - Josani Căieni (1663), Cornești (1800), Ferești (1690).

Other Places of Interest in Valea Cosau, Budești and Sârbi:

UNESCO monument - the wooden church from Budești - Josani (1643). The wooden

churches from Budești - Susani (1760), Sârbi - Josani (1665), Sârbi - Susani (1667), Călinești - Susani (1758), Călinești - Josani Căieni (1663), Cornești (1800), Ferești (1690)

SURDEȘTI

Typickým pre etnografickú oblasť Chioar (ale aj pre Oaș, pohorie Apuseni a Bukovinu) je umiestnenie stodoly oddelene od domu. Stodolu v regióne Chioar volajú "găbănaș", t.j. obilnica. Stodola rodiny Dipșe je malým konštrukčným dielom, vybudovaným na zemníku. Nad vstupom je možné prečítať rumunsky písaný nápis v cyrilike z roku 1892.

SURDEȘTI

It is typical for the ethnographical region of Chioar (but also Oaș, Apuseni Mountains and Bucovina) to have the store room separated from the house. The store house is called in the Chioar region "găbănaș". The Dipșe family's găbănaș is a construction of

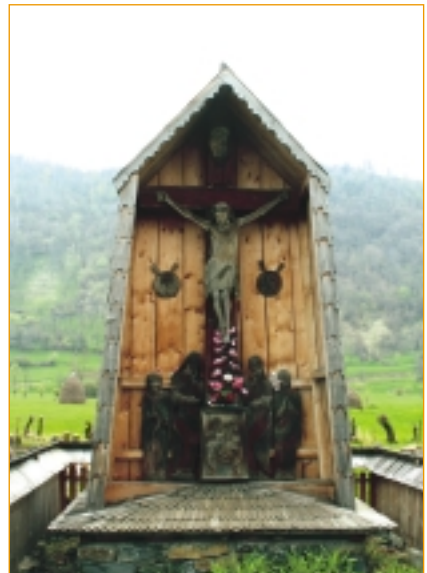
small size, built on a cave. At the entrance there can be read the inscription in Romanian with the Cyrillic alphabet from 1892.

Zaujímavosti v okolí:

Drevený kostol z 18.st. v Șurdești, Plopiș (1798) a Budești (1643), zapísané do zoznamu UNESCO, drevené kostolíky v Șurdești (17st.) a Cetățele (1794). Kamenný kostol z roku 1820 v Dănești. Pamätný dom a muzeálny komplex Vasile- a Lucaciu z konca 19.st., etnografické múzeum a múzeum ľudového umenia v Baia Mare

Other Places of Interest:

The UNESCO monuments, wooden churches from: Șurdești (18th Century), Plopiș (1798), Budești (1643).The wooden churches from: Șurdești (17th Century), Cetățele (1794). The stone church from Dănești (1820). The memorial house with the museum complex Vasile Lucaciu, Șișești, (late 19th century). The Ethnographical and Popular Art Museum, Baia Mare.

BERBEȘTI

V katastri obce Berbești, nachádzajúcej sa v údolí rieky Mara, môžeme vzhliadnúť prístenný kríž z 18. storočia. Je to pamätník, ktorý na každého zapôsobí svojou originalitou. Je zložený z dvoch odlišných častí, z kamenného podstavca, ktorý drží a upevňuje vertikálnu os kríža. Podstavec má plochu, na ktorej pri päte dreveného kríža sú umiestnené sochy. Nachádza sa na ňom samotný krucifix, kríž s Ježišom a štyri sochy, ikona panny Márie s dieťaťom a antropomorfné zobrazenia slnka a mesiaca. Celý prístenný kríž je chránený strieškou, pokrytou šindľom.

BERBEȘTI

In the village of Berbești, Mara Valley there is a roadside Crucifix from the 18th Century. That is a monument that impresses by its originality. The crucifix is composed from two distinct elements: a base made of stone that supports and fixes the vertical axe of the cross. The base has a platform where statues are displayed at the feet of the wooden cross. On the base there is the crucifix itself, the cross with Jesus and the four statues, the icon with the Virgin Mary and child, and the anthropomorphic representations of the sun and the moon. The whole roadside crucifix is preserved by a shingle roof.

Zaujímavosti v okolí:

Drevený kostol z roku 1770 v Dănești, zapísaný do zoznamu UNESCO, drevené kostolíky v Hărnicești (1700), Sat Șugatag (1642), Ferești (1700), Mănăstirea (17.st.). Starý kamenný kostol zo 14. st. v Giulești, skanzen a múzeum župy Maramureș v Sighetu Maramației.

Other Places of Interest:

UNESCO monument, the wooden church from Dănești (1770). The wooden churches from the villages: Hărnicești (1700), Sat Șugatag (1642), Ferești (1700), Mănăstirea (17th century). The old stone church site from Giulești (14th Century). The Open Air Museum and the Maramureș Museum from Sighetu Maramației.

CUPȘENI

Dedina Cupșeni sa nachádza v etnografickej oblasti Lăpuș na úpätí pohoria Țibleș. V obci sa ešte stále nachádzajú staré obývané domy s pôvodným asymetrickým rozmiestnením miestností. Vstup sa nachádza na konci objektu, za ním je umiestnená vstupná hala, zvaná tindă. Na pravo od nej je najmenšia miestnosť v dome takzv. denná miestnosť. Na ľavo od haly je takzv. parádna izba, kde sa uskutočňujú všetky slávnostné rodinné udalosti. Podstenie, nazývané tiež târnat alebo șatrăsa, sa tiahne pozdĺž celej prednej fasády. Strecha je slamená.

CUPȘENI

The village of Cupșeni is situated in the ethnographical region of Lăpuș, underneath the Țibleș Mountains. In the village there are still old houses being lived in, with an old type of separation of the rooms - asymmetrically situated. The entrance is placed at the end of the house and it is done through the so called tindă, the entrance hall. On the right there is the room for daily activities,

which is the smallest room. On the left there is the best room, the room where all festivities happen. The porch, called târnaț or șatră, is situated along the front of the house. The roof is made of straw.

Zaujímavosti v okolí:

Drevený kostol z roku 1661 v Rogoze, zapísaný do zoznamu UNESCO, drevené kostolíky v Costeni (1870, 1885), Cupșeni (18 st.), Libotin (1671), Rogoz (18 st.), Ungureni (18 st.). Kláštor Rohia (19. st.).

Other Places of Interest:

UNESCO monument, the wooden church from Rogoz (1661). The wooden churches from: Costeni (1870, 1885), Cupșeni (18th Century), Libotin (1671), Rogoz (18th Century), Ungureni (18th Century). The Rohia monastery (19th Century).

Informácie pre celú oblasť župy

Maramureș:

Informačné centrum vidieckeho dedičstva

ȘURDEȘTI, ul. Principală č. 30A,

Tel. +40/744/769178

E-mail: artizanat@rdslink.ro,

www.artizanat.org, Touristické informačné centrum "MaramuresInfoTurism", BAI

MARE, ul. Gheorghe Sincai č. 46,

Tel: +40/262/214659,

E-mail: maramuresinfoturism@yahoo.com,

Touristické informačné centrum

"Microregiunea Tării Maramureșului"

Association, SIGHETU MARMAȚIEI, nám.

Libertății č. 21,

Tel., Fax: +40/262/312552,

E-mail: contact@mtmm.ro;

claudia_gampe@yahoo.com, www.mtmm.ro

Information for the whole Maramures

County :

The Rural Heritage Information Centre

ȘURDEȘTI, Principală st., no. 30A,

Tel. +40/744/769178, E-mail:

artizanat@rdslink.ro, www.artizanat.org,

The Departmental Tourism Information

Centre "MaramuresInfoTurism" , BAI

MARE, Gheorghe Sincai st., no. 46,

Tel: +40/262/214659,

E-mail: maramuresinfoturism@yahoo.com,

Tourism Information Centre, "Microregiunea

Tării Maramureșului" Association SIGHETU

MARMAȚIEI, Libertății Square, no. 21,

Tel., Fax: +40/262/312552,

E-mail: contact@mtmm.ro;

claudia_gampe@yahoo.com, www.mtmm.ro

ŽUPA / COUNTY HARGHITA

SIKULSKÉ BRÁNY V ŽUPE HARGHITA

Dedina Satu Mare sa nachádza v západnej časti východných Karpát. Je známa množstvom drevených maľovaných a vyrezávaných, takzv. Sikulských brán, a tiež aktivitami, organizovanými na ich záchranu. Najstaršia z nich je z roku 1858 a jej jednou z 25 brán s holubníkmi v obci. Sikulská brána je symbolom tejto oblasti, súčasťou jej vidieckeho kultúrneho dedičstva a dôležitým prvkom ľudovej architektúry z pohľadu obce. Každá brána má bohatú maľovanú a vyrezávanú symbolickú dekoráciu, holubník a pozdrav pre toho, kto ňou prechádza "Isten hozott, ha mész, Isten legyen veled."/Pánboh požehnaj, Pánboh s Tebou/.

SZEKLER GATES FROM HARGHITA COUNTY

The village of Satu Mare is situated at the Western part of the Eastern Carpathians. It is famous for the notable number of the existing painted and carved Szekler wooden gates and the activities organized for their protection. The oldest one was made in 1858, and it is a monument, besides the other 25 gates with dove-cote. The Szekler gate is the symbol of the locality, a part of the rural cultural heritage of this land, it is an important element of the rural architecture and of the village aspect. Each gate has a rich carved and painted symbolic decoration, dove-cote and a greeting message addressed to those who are passing through: "Isten hozott, ha mész, Isten legyen veled." (God bless you, God with you).

Zaujímavosti v okolí:

Múzeum Hasza Reszo-a, citadela z 15st., kostol z 18th st. a romantická kaplnka zo 16 st. v Odorheiul Secuiesc. Baňa na železo z rímskeho obdobia v Lueta, vidiecke múzeum a centrum keramika v sídle Corund.

Informácie:

Kultúrne informačné centrum HARGHITA

Email : contact@mail.harghita.djc.ro

**Užitočné linky: www.marefalva.ro;
www.artera.ro; www.cchr.ro;**

Other Places of Interest:

Odorheiul Secuiesc: The Museum "Hasz Reszo"; The Citadel from 15th Century. The church from 18th Century and The Romanic Chapel, 16th Century. Lueta: Iron Mine from Roman Time. Corund: Village Museum. Ceramic Center.

Information:

Dirrecția pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Național HARGHITA

**Email : contact@mail.harghita.djc.ro
Useful links: www.marefalva.ro;**

www.artera.ro; www.cchr.ro;

OBLAȘŢ CODRU

Z etnografického hľadiska sú stodoly v lokalite Homoroade súčasťou európskeho starovekého územia. Je to takzv. Štýl dvoch strán, kde vnútorné piliere ("ursi" alebo "furci") sú vyššie ako rohové piliere. Konštrukcia brán na území Homoroade pozostáva z dvoch dubových pilierov s krídlami z jedľového dreva. Ornamenty, konzoly a rezbárske diela obsahujú elementy s veľkou európskou symbolikou: geometrické fitomorfické tvary, cik - cakové línie, ixové tvary, slnečné a hviezdne motívy. Všetky remeselnícke diela z oblasti Codru poukazujú na existenciu pradávneho "modus vlachorum", civilizáciu, ktorá kombinuje šetrnosť s krásou. Oblasť Codru je známa aj pre "Folklórny festival v Codru", na ktorom sa turisti môžu stretnúť so špecifickými etnografickými prvkami, medzi ktoré patria náročné a veľkolepé tance.

CODRU ZONE

From the ethnographic point of view, the barns from Homoroade locality are part of a European ancient area. Their type is the so called "on two sides" with the interior pillars ("ursi" or "furci") higher than the edge pillars. The typical barn gates from Homoroade area with the construction on two oak pillars and wings made of fir tree. The ornaments,

the brackets and the sculptures comprise elements with a large European symbology: geometric phyto-morphic shapes, the line in zigzag and the "x" shapes, solar and stellar representation etc. All the craftsmanship of the sculptures from Codru Zone shows the existence of an ancient "modus vlachorum", a civilization that combines the thrift with the beauty. Codru Zone is also well-known for a so called "The festival of folklore in Codru", where the tourist can meet the specific ethnographic elements, among which there are difficult and spectacular dances.

Zaujímavosti v okolí:

Citadela z 11. -12.st. v obci Crucișor a z 15. st. v obci Ardud. Rímsko katolícky kostol z 15.st. v Păulești. Etnografické múzeum v Satu Mare a drevený kostol z 18.st. v Beltiug.

Informácie:

Kultúrne informačné centrum SATU MARE Tel. +40/261/717568
Email: contact@mail.satu-mare.djc.ro

Other Places of Interest:

Crucișor: Citadel from 11-12th Century, Ardud: Citadel from 15th Century. Roman catholic church, 15th Century, Păulești. Satu Mare: The Ethnographical Museum, Beltiug: Wooden church from 18th Century

Information:

Direcția pentru Cultură, culte și patrimoniu SATU MARE Tel. +40/261/717568
Email: contact@mail.satu-mare.djc.ro

ŽUPA /COUNTY SĂLAJ

LEMNIU

Dom Vasila Avrama bol postavený v roku 1940. Ide o drevený objekt so stenami, pokrytými hlinou. Má dve miestnosti, vstupnú halu, zvanú "tinda" a je podpivničený. Strecha je pokrytá starými škridlami, podlaha je hlinená. V interiéri sa nachádza nábytok z prvej polovice 20. storočia. Vasile Avram (1940-2002), básnik, etnograf a filozof sa narodil v tomto dome. V roku 2004 bol objekt vyhlásený ako jeho pamätné miesto.

LEMNIU

Začiatky zámku v Przeclawi siahajú do 15. storočia, kedy bola vybudovaná pôvodná drevená pevnosť. Na jeho mieste v roku 1580 bol vybudovaný jednoposchodový tehlový zámok, zakrytý podkroviem. Počas 17. storočia bola k nemu pristavaná malebná loggia. Od roku 1677 do roku 1945 vlastnila zámok rodina Reyovcov. Súčasný vzhľad zámku je výsledkom 2 prestavieb v 19. storočí, kedy zámok získal svoj eklektický charakter, v ktorom prevládajú renesančné a neogotické prvky. Po vykonaní dôkladných konzervačných prác po druhej svetovej vojne zámok slúži ako konferenčné a rekreačné centrum.

Zaujímavosti v okolí:

Drevené kostoly v obciach : Letca (1665, 1719), Bizușa (17st.), Ileanda (17 st.), Hida (1717), Baica (1645), Sâmpetru Almașului (1494, prestavený v 17 st.). Jaskyňa s paleolitickými nástennými maľbami v sídle Cuciu-lat. Rímske opevnenie v sídle Porolissum -

Moigrad. Botanická záhrada a kaštieľ rodiny Wesselényi z 18.st. v Jibou.

Informácie:

Turistické centrum Porolissum SRL,
ZALĂU, nám. Iuliu Maniu, č. 3 - 4
Tel. +40/260/613643
Fax: +40/260/631575,
Mobil: +40/744/578380,
E-mail:
porolissumturism@zalau.astral.ro
B.T.T. ZALĂU, Bd. Mihai Vireazul, bloc
Central, č. 1.
Tel-Fax: +40/260/633110
Avias Transilvania ZALĂU, ul. Crisan,
Bl.T.159 Tel: +40/260/615315

Other Places of Interest:

The wooden churches from the villages: Letca (1665, 1719), Bizușa (17th Century), Ileanda (17th Century), Hida (1717), Baica (1645), Sâmpetru Almașului (1494, rebuild in the 17th Century).The cave with Palaeolithic wall-paintings from Cuciulat. Roman fortification from Porolissum - Moigrad. The Botanical Garden and Wesselényi Castel (18th Century) - Jibou.

Information:

Porolissum Turism SRL, ZALĂU, Iuliu Maniu
Square, no. 3 - 4
Tel. +40/260/613643,Fax:+40/260/631575,
Mobil: +40/744/578380,
E-mail: porolissumturism@zalau.astral.ro
B.T.T. ZALĂU, Bd. Mihai Vireazul, bloc
Central, no. 1.Tel-Fax: +40/260/633110
Avias Transilvania ZALĂU, Crisan St.,
Bl.T.159 Tel: +40/260/615315,
E-mail:
aviastransilvania@zalau.astral.ro